

Onderzoek naar stiefmoeders

“Te hoge verwachtingen
leidt al snel
tot teleurstellingen.”

Ed Spruijt

De meeste stiefmoeders zijn partner van een gescheiden vader. Natuurlijk zijn er ook stiefmoeders na verveduwing maar dat zijn er getalsmatig veel minder dan stiefmoeders na scheiding. Bovendien zijn de meeste stiefmoeders na scheiding dat parttime omdat de hoofdverblijfplaats van de kinderen bij de moeder is. Stiefmoeders worden nogal eens vergeleken met biologische moeders en zij komen er dan meestal niet zo goed van af. Dat heeft met vooroordelen in de samenleving te maken: “Een stiefmoeder wordt nooit een echte moeder”, maar ook met (te) hoge verwachtingen van de stiefmoeder zelf, en met hun ingewikkelde positie. Er is recent onderzoek uit de VS over de verschillen tussen stiefmoeders en biologische moeders. Dat onderzoek heeft zeker ook waarde voor Nederland.

Shapiro & Stewart (2011) vergeleken fulltime stiefmoeders met biologische moeders wat betreft de mate van ouderlijk stress die zij voelden, met

symptomen van depressiviteit, en met de waardering van de kinderen. Die kennis is in de eerste plaats belangrijk voor de stiefmoeders zelf maar kan ook helpen bij de verklaring van het feit dat meer stiefgezinnen uit elkaar gaan dan gezinnen met twee biologische ouders. In het onderzoek werden 60 aselect gekozen biologische moeders vergeleken met 75 aselect gekozen (fulltime) stiefmoeders (na scheiding van de vader).

De resultaten waren niet zo verrassend, want in lijn met eerder uitgevoerd onderzoek maar daarom niet minder belangrijk. Stiefmoeders hadden duidelijk meer last van symptomen van depressiviteit dan biologische moeders. Bovendien ervoeren zij meer ouderlijke stress en vonden zij dat hun stiefkinderen minder waardering voor hen hadden. Dit laatste werd vergeleken met de waardering die biologische moeders van hun kinderen kregen. Tenslotte bleek dat de genoemde verschillen ‘significant’ waren en voor dit type wetenschappelijk onderzoek behoorlijk groot.

Er worden diverse verklaringen gegeven voor de oorzaak van de gevonden verschillen. Stiefmoeders zijn gemiddeld jong. Uit Amerikaans en Nederlands onderzoek is gebleken dat stiefmoeders *gemiddeld* ruim 5 jaar jonger zijn dan de vaders. Dat is een groot verschil (in eerste huwelijken is de vrouw gemiddeld ruim 2 jaar jonger dan de man). Die jonge leeftijd van de stiefmoeder betekent dat zij zelf meestal nog geen kinderen heeft en dus ook geen opvoedervaring. Verder blijkt dat een stiefmoeder vaak snel een centrale rol gaat vervullen in het huishouden en de verzorging van de kinderen. Vader werkt (weer) fulltime buitenshuis en laat de opvoeding voor een belangrijk deel aan de stiefmoeder over. Ook de hoge verwachtingen van de omgeving en van de stiefmoeder zelf spelen een rol bij de negatieve uitkomsten. Te hoge verwachtingen leidt al snel tot teleurstellingen.

“Professionals zouden meer kennis moeten hebben van de unieke uitdagingen van stiefmoeders.”

Wat te doen aan de negatieve ervaringen van stiefmoeders? Shapiro & Stewart bepleiten meer aandacht van professionals, zoals hulpverleners en psychologen, voor de positie van de stiefmoeder. Door meer accent te leggen op de complexe rol die stiefmoeders in een nieuw gezin vervullen, kan meer begrip ontstaan. Professionals zouden meer kennis

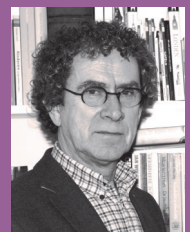
moeten hebben van de unieke uitdagingen van stiefmoeders. Stiefmoeders moeten de relaties in het oog houden van de kinderen met hun biologische ouders, en zij moeten opboksen tegen de terughoudende opvattingen in de omgeving. Niet alleen professionals maar ook vaders zouden meer kennis van en begrip voor de complexe positie van de stiefmoeder moeten hebben. Hij is de spil van het nieuwe gezin en zou er voor moeten zorgen dat de stiefmoeder daarin langzaam een eigen positie verwerft. Dat is van groot belang voor het welzijn van de stiefmoeder, maar ook voor het voortbestaan van het hele nieuwe gezin.

Samengevat:

- Professionals moeten meer kennis verwerven over de complexe rol van de stiefmoeder.
- Vaders hebben een spilfunctie in het nieuwe gezin en moeten de stiefmoeder ondersteunen om geleidelijk haar positie in het gezin te vinden.
- Stiefmoeders zouden hun (te) hoge verwachtingen over het nieuwe gezin moeten bijstellen.
- Praten met soortgenoten kan erg nuttig en relativerend zijn.

Bron:

Shapiro, D.D., & Stewart A.J. (2011). Parenting Stress, Perceived Child Regard, and Depressive Symptoms Among Stepmothers and Biological Mothers. *Family Relations*, 60, 533-544.

Ed Spruijt is scheidingsonderzoeker aan de Universiteit Utrecht. Hij is zelf ook gescheiden en heeft daarna met kinderen en stiefmoeder in een nieuw gezin geleefd. Inmiddels is hij opa en geeft lezingen en schrijft boeken over kinderen in allerlei gezinsvormen.